

МОНГОЛ УЛСЫН БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ЯАМ,
ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ИХ СУРГУУЛЬ

ЖОДОВЫН ЭРДЭНЭЗУЛ

ОЮУТНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН АСУУДАЛД

Индекс: Е 720001 Нийгмийн эрүүл мэнд

Анагаах ухааны магистрын зэрэг горилж бичсэн бүтээл

Удирдагч: ЭМШУИС-ийн ЕМУСАТэнхимийн эрхлэгч,
анагаах ухааны доктор С. Пүрэвсүх

Зөвлөх: ЭМШУИС-ийн Мэс Заслын Тэнхимийн багш,
анагаах ухааны доктор, профессор Ч. Пунцаг

Улаанбаатар 2005 он

Гарчиг

Нэгдүгээр бүлэг

Удиртгал

1.1. Судалгааны ажлын үндэслэл	3-4
1.2. Судалгааны ажлын зорилго, зорилт	4
1.3. Судалгааны ажлын шинэлэг тал	4
1.4. Судалгааны ажлын практик ач холбогдол	4
1.5. Судалгааны ажлын үр дүнг хэлэлцүүлсэн байдал	5

Хоёрдугаар бүлэг

2.1. Хэвлэлийн тойм	5
2.2. Оюутны эрүүл мэндийн асуудалд төрийн оролцоо	5-7
2.3. Оюутны бие бялдарын хөгжилтийн асуудалд	7-9
2.4. Эрүүл мэндэд нөлөөлөх хүчин зүйлсийн асуудалд	10-13

Гуравдугаар бүлэг

3.1. Судалгааны аргачлал, ажлын багтаамж	13
--	----

Дөрөвдүгээр бүлэг

4.1. Судалгааны ажлын үр дүн	14
4.2. Оюутнуудын өвчлөлийн байдалд хийсэн судалгаа	14-28
4.3. Оюутнуудын бие бялдар, физиологийн зарим үзүүлэлтүүд	28-35
4.4. Оюутны өвчлөлд нөлөөлөх хүчин зүйлсийн судалгаа	36-44
Судалгааны ажлын хэлцэмж	45-47
Дүгнэлт	48
Практик зөвлөмж	49
Хэвлэн нийтэлсэн бүтээлүүд	50
Abstract	51-52
Ном зүй	53-56
Товчилсон үгсийн тайлбар	57-58

УДИРТГАЛ

Судалгааны ажлын үндэслэл

Монгол Улсын засгийн газраас оюутны эрүүл мэндийг хамгаалах, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх ажилд төр засаг, олон нийтийн байгууллага, төрийн ба төрийн бус, өмчийн их, дээд, сургууль, коллежуудыг идэвхитэй оролцохыг уриалжээ. (Монгол Улсын засгын газрын 2002 оны 24 дүгээр тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан <Оюутны жилд хийх ажлын төлөвлөгөө>-ний 6, 7, 8 дугаар заалт).

Улаанбаатар хотод сургалт, эрдэм шинжилгээ, туршилт үйлдвэрлэлийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй төрийн 30, төрийн бус өмчийн 110 гаруй их, дээд, сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвүүдэд 117500 оюутан суралцаж байна.

Монгол улсын нийгэм, эдийн засгийн хямрал, ажилгүйдэл, ядуурал, өргөн хэрэглээний бүтээгдэхүүний үнийн өсөлт, хоол тэжээлийн хомсдол, хотжилт, хот, суурин газрын хөрс, ус, агаарын бохирдолоос шалтгаалан сүүлийн жилүүдэд хүн амын дунд өвчлөл ихсэх хандлагатай байна.

Нийгэм, орчин ахуй, удам зүйн энэхүү сөрөг нөлөөлөл нь Монгол улсын хүн амын 4.5%, хөдөлмөрийн чадвартай иргэдийн 9.8%-ийг эзлэх оюутнуудад хичээл завсардах, сурлагын чанар муудах, амьдралын хэвшил алдагдах байдлаар илрэх хэдий ч, цаашид архаг суурь өвчтэй, хөдөлгөөний бэрхшээлтэй, бие бялдрын хувьд чийрэг бус, сул дорой иргэдийн тоо ихэссэнээр улс орны ирээдүйн хөгжилд асар их хохирол учруулж болох талтай.

Шалгалтын үед оюутанд физиологи, биохимийн талаас гарч болох өөрчлөлт (В.П.Алтунин1973), Монгол оюутны бие бялдрын зарим үзүүлэлтийн дундаж (Ц.Готов 1982), оюуны хөдөлмөрийн ачааллын үед оюутан залууст илэрч болох зүрх судасны эрхтэн тогтолцооны өөрчлөлт (Д.Ю.Адрианзик 1983, В.Д.Мозговой 1984), оюутны физиологи сэтгэлзүйн өөрчлөлт (Г.Сүхбат, Н.Хүрэлбаатар, Б.Болдбаатар, М.Эрдэнэтуяа 1996), оюутан залуусын бие бялдрын хөгжлийн судалгаа (Н.Мэнтэвдорж 1997), Улаанбаатар хотын 18-45 насны эмэгтэйчүүдийн бие бялдрын үндсэн үзүүлэлтүүд (С.Пүрэвсүх 2000) зэрэг бүтээлдээ олон эрдэмтэд оюутны морфо-физиологийн үзүүлэлтүүд, лабораторийн шинжилгээнд гарах өөрчлөлтүүд, бие бялдар, сэтгэлзүйн онцлогуудийг судалжээ.

Оюутны эрүүл мэндийн асуудал урьд өмнө цогц байдлаар бүрэн судлагдаагүй, тэдэнд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах ажил Монгол Улсын Засгын Газрын хойшлуулшгүй зорилтуудын нэг болон тавигдсаны дагуу бид уг асуудлыг сонгон авч судлах үндэслэл болсон юм.

Судалгааны ажлын зорилго

Улаанбаатар хотын оюутнуудын дунд зонхилон тохиолдох өвчнийг судлах, түүнд нөлөөлөх хүчин зүйлсүүдийг тогтоох, бие бялдар, физиологийн зарим үзүүлэлтүүдийг хэмжин тодорхойлох замаар оюутны эрүүл мэндийн байдалд нэгдсэн дүгнэлт өгч, өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг боловсруулахад оршино.

Судалгааны ажлын зорилт

1. Оюутнуудын дунд зонхилон тохиолдох өвчнийг судлан дүгнэлт өгөх
2. Оюутнуудын бие бялдар, физиологийн зарим үзүүлэлтүүдийг хэмжин тодорхойлж, үнэлгээ өгөх
3. Оюутнуудын өвчлөлд нөлөөлж буй хүчин зүйлсүүдийг тогтоох
4. Өөрийн орны болон гадаадын судлаачдын ижил төстэй судалгааны материалтай харьцуулан дүгнэх

Судалгааны ажлын шинэлэг тал

Манай орны нөхцөлд анх удаа Улаанбаатар хотын их, дээд сургууль, коллежуудын оюутнуудын эрүүл мэндийн байдалд нэгдсэн дүгнэлт өгсөнд оршино.

Судалгааны ажлын практик ач холбогдол

Энэхүү судалгааны ажил нь оюутнуудын эрүүл мэндийг сайжруулах зорилгоор төрийн ба өмчийн бүх хэлбэрийн анагаахын сургуулиудийн сургалтын хөтөлбөр, өрхийн эмнэлэг, эрүүл мэндийн нэгдлүүдийн практик үйл ажиллагаа, оюутны эрүүл мэндийн асуудлаар хийх эрдэм шинжилгээний ажил болон нийгмийн эрүүл мэндийн бусад арга хэмжээнүүдэд ашиглаж болох үндсэн материал болно.

Судалгааны ажлын үр дүнг хэлэлцүүлсэн байдал

1. ЭМШУИС-ийн ЕМУСАТ-ийн хурлаар судалгааны ажлын сэдэв, аргачлал, удирдамжийг хэлэлцэж баталсан. 2003.10.08
2. ЭМШУИС-ийн ЕМУСАТ-ийн хурлаар судалгааны ажлын явцын талаар хэлэлцсэн. 2004.02.11
3. ЭМШУИС-ийн эрдэм шинжилгээний бага хурал “Эрдмийн чуулган 2004”-д судалгааны ажлын үр дүнгийн талаар хэлэлцсэн. 2004.03.26
4. ЭМШУИС-ийн ЕМУСАТ-ийн хурлаар магистрын диссертацийг хэлэлцэж урьдчилсан хамгаалалтанд орохыг зөвшөөрсөн. 2005.02.22
5. ЭМШУИС-ийн эрдэм шинжилгээний хурал “Эрдмийн чуулган 47” -д судалгааны ажлын үр дүнгийн талаар хэлэлцсэн. 2005.04.14
6. ЭМШУИС-ийн НЭМС-ийн Эрдэмтэдийн Зөвлөлд анагаах ухааны магистрын урьдчилсан хамгаалалт хийсэн. 2005.05.27

Abstract

To the student's health problem

J.Erdenezul

Basis the study: In recent years, the sickness has a tendency toward grow among population as a result of crisis of Mongolian society and economy, poverty, price increase of consumer goods shortage of food, urbanization, and contamination of soil, water and air in city and sedentary places.

It's exerting an influence to drop out of lesson, deteriorate quality of learn and lose their tenor of life for students who are accounting for about 4.5% of Mongolian population and 10.5% of citizens who has a labor capable, further number of citizens who have chronic illness, impediment of kinesi, unhealthy for body and weak will be increased and it might be caused damage to future development of country very much.

Many scientists studied about indicators of student and youth's morph-physiology, changes in analysis of laboratory and peculiar features of body and psychology and wrote it in their books such as "Average of some indicators of Mongolian student's body " (Ts. Gotov-1982) , "Changes of cardiovascular system of students and youth which to be detected as a result of brainwork' load" (D.YU.Adriyanzik-1983, B.D.Mozgovoi), "Changes of student's physiology and psychology" (G.Sukhbat,N.Khurelbaatar,B.Boldbaatar ,M.Erdenetuya-1996), "Study for student and youth's body development" (N.Mentevdorj). Therefore, we studied to choose this burning issue because student's health problems was unstudied completely before and activity to improve the quality and adequacy of medical care and service based on their social health necessities is one of the top –priority objectives of Mongolian Government.

Goal the study: The goal of academic thesis is to draw a conclusion to student's health condition by means to study the dominant sickness among students of Ulaanbaatar city and its factors and determine some indicators of their body and physiology.

Objective the study:

1. To study dominant sickness among students
2. To determine some indicators of their body and physiology
3. To find factors which is influencing to student's sickness
4. To draw a conclusion to compare with same research materials of own and foreign country's researchers

Novel side the study: Novel items of this academic thesis is first to study illness and its factors which is dominating among students of state property and non state property's

universities, institutes and colleges in Ulaanbaatar city and draw a conclusion to their health condition.

Practical importance the study: This academic thesis is basic material which can use for practice activity of medical organizations to provide health assistance and service for students of university, institute, college and center of professional training and production, research work and other measures of social health.

Material and methods of the study: Academic thesis was made among 5300 students to depend on support of "Student" health center belonging to Health Science University of Mongolia, Faculty of General Profession & Preventive Medicine of the Health Science University of Mongolia, Mongolian Student's Union and classroom and dormitories of universities, institutes and colleges. Gathered information and documents of this academic thesis based on method of digital study and question-report, made spread 'situation in accordance with descriptive study, computed result by method of statistical correlaty and χ^2 and executed to use the formulation based on Microsoft excel, SPSS 10 programs of computer.

Conclusion:

1. Sickliness of students is 10.05% (2412 cases) in 10000 population and it's account for 0.21% of total sickliness among Mongolian population. If consider by nosology, 1.7% of 10000 population is chronic pyelonephritis, 1.48% is gastric ulcer, influenza and analogous diseases are 1.25%, tonsillitis is 1.05% and chr. bronchitis is 0.43%.
2. Average height of students is 165.19 ± 0.54 cm for male, 157.65 ± 0.43 cm for female, high more in 18-19 ages, more short in 30-34 ages and it's showing statistical truth probability. Weight of female-students is increasing when they is getting on in years. Amount of pectoral circle is 91.24 ± 0.21 cm for male, 85.02 ± 0.21 cm for female. Square of physical surface is 1.56 ± 0.01 m² for male, 1.71 ± 0.01 m² for female and it's showing statistical truth probability.
3. Environment, health education, finance, bad habits, dressing, diet deficiency of psychology and kinesiology more, these have average bearing ($r=0.39$) and these were statistical truth probability ($P<0.005$). Drawing a conclusion that this is non occasional because difference of influence's frequency of sickliness' factors ($\chi^2 = 147.68$) is much more than value of table.
3. Height of students is high more than indicator of other researcher's study of own country, weight, pectoral circle and amount of physical surface not so disparity, height is near and much more for weight with indicator which was made by Asian researchers.

Ном зүй

1. “Анагаах ухааны статистикийн гарын авлага”. УБ. 1993
 2. Болормаа.Н, Нарантуяа.Л, Ундармаа.Л. “Ундны усны фтор иодын агуулгын харьцаа, шүдний зарим эмгэгийн тархалт”. ЭА 99/41. УБ. 1999
 3. Бурмаа.Б, Сайжаа.Н, Нарантуяа.Л. “Хүрээлэн буй орчинд хар тугалга тодорхойлсон нь, түүний үр дүн”. ЭА 97/28. УБ. 1999
 4. Дагвасүрэн.П, Дэндэв.И. “Тамирчдын эмнэлгийн хяналт”. УБ. 1986
 5. Дашзэвэг.Ц, Нямдаваа.П, Эрдэнэсамбуу.Ц. “Монгол хүний бие бялдрын хэвийн үзүүлэлтүүд”. УБ. 1980
 6. Дуламсүрэн.Л. “Статистикийн онол”. УБ. 1980
 7. Дэмбэрэл.Б. “Нийгмийн эрүүл мэнд судлал”. УБ. 1996
 8. Жанбалсанжид.Л. “Монголын оюутны анхдугаар чуулган”. УБ. 1984
 9. “Монголын оюутны холбооны бүрэн эрхийн хугацаанд хийсэн ажлын тайлан”. 2003. 9 сар
 10. “Монголын оюутны хөгжлийн хөтөлбөр”. УБ. 2001
 11. “Монгол улсын их сургуулийн түүхийн товчоон”. УБ. 2002
 12. “Монголын их, дээд сургууль, колледжуудын лавлах”. УБ. 2001
 13. “Монгол улсын статистикийн эмхэтгэл”. УБ. 2000, ҮСГ. 2001
 14. “Монголын хүн ам зүй”. Хүн ам зүйн сургалт судалгааны төв. МУИС. 1998
 15. Мижиддорж.Р, Очирбат.П. “Экологи тогтвортой хөгжил”. УБ. 2000
 16. Мухар.Ц. “Гэр бүл эрүүл мэнд”. УБ. 1987
 17. Мэнтэвдорж.Н. “Оюутан залуусын бие бялдарын хөгжилтийн судалгаа”. Анагаах ухааны магистрын зэрэг горилсон бүтээл. УБ. 1997
 18. Намсрайнайдан.Л. “Улаанбаатар хоть хөдөөгийн зарим бүсийн насанд хүрэгчдийн антропометрийн судалгаа”. УБ. 1990
 19. Нямдаваа.П. “Нийгмийн эрүүл мэндийн тулгамдсан асуудлууд”. УБ. 1996
 20. Нямдорж.Я. “Сравнительная характеристика взрослого коренного населения Гобийский и Таежной зон Монголии. Сборник трудов национального центра антропологии”. УБ. 1993
-

21. Нямдорж.Я. “Морфофизиологическая характеристика коренного населения основных экологических ниш Монголии”. Автореферат. Дисс. канд. биол. наук. УБ. 1994
 22. “Олон улсын оюутны холбооны үндсэн хууль”
 23. Оргил.Б, Мухар.Ц. “Эрүүл мэндийн анхан шатны тусламж”. УБ. 2002“
 24. “Өрхийн эрүүл мэнд”. Эрдэм шинжилгээ онол практикийн бага хурлын материал. УБ. 2002
 25. “Өрхийн эмнэлэгт холбогдох хууль эрхийн актуудын эмхэтгэл”. УБ. 2000
 26. Өрхийн эмчийн эмнэлзүйн давтан сургалтын материал” I-III боть.УБ. 2000
 27. Пүрэвсүх.С, Жав.Б. “Төрөх насны эмэгтэйчүүдийн антропометрийн зарим үзүүлэлт”. Багш нарын ЭШ-ний 35-р бага хурдын илтгэлийн хураангуй
 28. Пүрэвсүх.С. “Улаанбаатар хотын 18-45 насны эмэгтэйчүүдийн бие бялдарын үндсэн үзүүлэлт”. Анагаах ухааны дэд докторын зэрэг горилсон бүтээл. УБ. 2002
 29. Сайжаа.Н. “Улаанбаатар хотын хийн мандалын агаарын бохирдолтын түвшин, эрүүл ахуйн үнэлгээ”. ЭА 9/92. УБ. 1992
 30. Сүхбат.Г, Мэнтэвдорж.Н. “Оюутан залуусын бие бялдарын хөгжил”. АУДэС-ийн багш нарын эрдэм шинжилгээний 31-р бага хурлын илтгэлийн хураангуй”. УБ. 1989
 31. Сүхбаатар.Д, Баасанжав.З. “Монголын оюутны байгууллага өчигдөр, өнөөдөр” УБ. 2002
 32. Түмэн.Д. Антропология современного населения МНР. Дисс. док. биол. наук. Моск. 1992
 33. Уранцэцэг.Ш, Бурмаа.Б, Мөнхтуяа.Ө. “УБ хотын хөрсний нян химийн бохирдолтын түвшин эрүүл ахуйн үнэлгээ”. ЭА 92/42. УБ. 1999
 34. Чулуунбилэг.О, Алтансүх.О. “ХХ зуун ба Монголын оюутны хөдөлгөөний түүхэн тэмдэглэл”
 35. Чулуунхүү.И, Авирмэд.С. “Олон улсын залуучуудын хөдөлгөөний нэн чухал асуудлууд” УБ. 1988
 36. “Хүн амын хоол тэжээлийн байдал”. УБ. 2000
 37. “Хүн судлалын үндэсний төвийн тайлан”. УБ. 1992
 38. боть. УБ. 1996
-

39. “Эрүүл мэндийн салбарын мэдээлэл”. УБ. 1996
 40. Алексеева.Т.И. “Географическая среда и биология человека”. Моск. 1977
 41. Алексеева.Т.И. “Антропология-медицина”. Издательство. Моск.уни-та. 1989
 42. Башкиров. П.Н. “Учение о физическом развитии человека”. Моск. Изд-во. МГУ. 1962
 43. История международных отношений и внешняя политика. Советского Союза. Москва. 1978
 44. Козлов.В.И, Гладышева.А.А. “Основы спортивной морфологии”. Москва. Физкультура и спорт. 1977
 45. Никитюк.Б.А, Чтецов.В.П. “Морфология человека”. Изд-во. Моск. Уни-та. 1983
 46. Пирогова.Е.А. “Влияние физических упражнений на работа-способность здоровье человека” К.1986
 47. Поляков.И.В, Соколова.Н.С. “Практическое пособие по медицинской статистике”. Л.Медицина. 1975
 48. Розенфельд.Ю.А. Влияние социально-гигиенических факторов на физическое развитие школьников. Москва. 1974
 49. “Руководство по врачебно трудовой экспертизе”. Под ред. Ю.Д. Арбатской. Москва. 1977г
 50. Справочник практического врача. Том 1,2. Под ред. Воробьева.А.И. Издание третье. Москва. Медицина. 1990
 51. Хрисанфова.Е.Н, Перевозчиков.И.В. “Антропология учебник для студентов биологических специальностей вузов”. Москва. Изд-во. Моск. Уни-та. 1991
 52. “Энциклопедия семейного врача”. Под ред. А.С.Ефимова. Киев. 1995
 53. The twentieth century word. New-York. 1992
 54. Global Politics. Boston. 1987
 55. Constitution and Scheles Union University of Manchester. 1997
 56. Student Fundind the University of Manchester. 1998/1999
 57. Family formation patterns and health. WHO. Geneva. 1986
 58. Intersectoral Action for Health. Geneva. 1986
 59. The World Health Report WHO. Geneva. 1995
-

60. Women as providers of Health Care. WHO. Geneva. 1987
61. Current Medical Diagnosis and Treatment. Edited by Steven A.Schroeder, Marcus A.Krupp, Lawrence M.Tierney and Stephen J.Mc.Phee. 30 th Edition. California. USA. 1991
62. Principles of Ambulatory Medicine. Edited by L. Randol Barker, John R.Burton, Philip D.Zieve. Second Edition, Baltimore, USA. 1986
63. Allan H.Goroll et al. Primary Care Medicine. Third edition. Philadelphia-Baltimore-New York-London-Buenos Aires-Hong Kong-Paris-Singapore-Tokyo. 1997
64. Miller-Keane. Encyclopedia and Dictionary of Medicine, Nursing, and Allied Health. 6 th Edition. Philadelphia- London-Sydney-Toronto. 1997
65. Dancer-Hopfe.H.Menarcheal age in Europe. Yearbook of physical Anthropology . 1986
66. Kikuta, F.Takaishi.M. "Studie on physical growth standards for shoolchildren in Japan. Part I. Centile curves for height and weight based on cross-sectional data and a consideration of secular trend of the centile curves". Japanese Journal of child Health. 1987
67. Zhang.X, Susanne.S. "The second national growth and development survey of children in China, 1985: Children 0 to 7 years, Annals of Human Biology". 1988